

Balandžio 26 d. Europos Parlamento (EP) narys prof. Liudas Mažylis Tarptautinės prekybos posėdyje atstovavo Europos liaudies partijos frakcijai kaip šešėlinis pranešėjas dėl Uzbekistano. Pasak politiko, geopolitinis kontekstas verčia Europos Sąjungą (ES) persvarstyti strateginę partnerystę, įskaitant Centrinės Azijos šalis. „Uzbekistanas turi nemažą potencialą vystyti sėkmingą bendradarbiavimą su ES, šalis įgyvendina tam tikras reformas žmogaus teisių srityje, ir ES turėtų toliau skatinti politinius pokyčius šioje šalyje“, – teigia EP narys L. Mažylis.

Dvišalės prekybos įtaka Uzbekistanui ir galimai apeinamos sankcijos Rusijai

Pernai liepą, po ne vienus metus trukusių derybų, ES ir Uzbekistanas susitarė dėl naujos tvirtesnės partnerystės ir bendradarbiavimo. „Uzbekistanas yra svarbus regioninio ir ekonominio stabilumo partneris. O Tarptautinės prekybos komitete mes akcentuojame, kad dvišalė prekyba su ES yra svarbi ir demokratijos procesų šalyje stiprinimui“, – pastebi europarlamentaras ir priduria, kad Uzbekistanui daug teigiamos įtakos turėjo 2021 m. pradėta šalies narystė ES bendrų muitų tarifų lengvatų sistemoje (BLS +), tais metais eksportas į ES padidėjo net 34 proc.

Pasak L. Mažylio, dvišalės prekybos stipinimas didina ES įtaką šiam regionui, nors Vidurinėje Azijoje vis dar didžiausią vaidmenį tebeatlieka Rusija, įtaką didina ir Kinija. „ES turėtų stengtis būti aktyvesnė ir labiau matoma regione. Rusijos pradėtas agresyvus karas Ukrainoje negalėjo neįtakoti ir dvišalių ES santykių su Vidurinės Azijos valstybėmis, kurios tebėra labai priklausomos nuo Rusijos“, – savo pasisakymo metu Tarptautinės prekybos komiteto posėdyje akcentavo šešėlinis pranešėjas dėl Uzbekistano.

Politiko nuomone, reikėtų įsitikinti, kad Uzbekistanas nepadedą Rusijai apeidinėti sankcijas, kurias Vakarų šalys, taip pat ir ES, taiko Rusijai. Apie kitas Centrinės Azijos šalis tokių duomenų esama. „Yra įrodymų, kad tam tikros regiono šalys padeda Rusijai išvengti sankcijų už draudžiamų prekių įsigijimą ar pardavimą. Todėl ES privalo nuolat stebėti importo ir eksporto iš ir į Uzbekistaną padėtį“, – posėdžio metu teigė L. Mažylis. Kartu politikas pabrėžė, nors konkrečių faktų, kad Uzbekistanas prisideda prie šios veiklos neturima, bet turbūt neatsitiktinai Davidas O’Sullivanas, ES pasiuntinys sankcijų klausimais, balandžio 27–28 d. lankosi Uzbekistane.

Tarptautinės prekybos komiteto posėdyje dėl Uzbekistano pranešimo projekto panašios kaip L. Mažylio pozicijos laikėsi ir kitų šalių iš pagrindinių frakcijų EP nariai bei Europos Komisijos atstovė. Visi akcentavo geopolitinę regiono svarbą vykstant Rusijos karui prieš Ukrainą, Kinijos vaidmenį bei kartu rekomendavo neužmiršti tolimesnių būtinų reformų Uzbekistane. Šiuo metu EP Užsienio reikalų komitetas rengia rezoliucijos pasiūlymą dėl

Uzbekistano, kurio balsavimas numatomas jau artimiausiu metu plenarinėje sesijoje. Tarptautinės prekybos komitetas teikia savo pasiūlymus, o Liudas Mažylis laikosi savo pozicijos: „Išreikšdami bendrą Europos Parlamento poziciją dėl Uzbekistano turime numatyti ir veiksmus dėl sankcijų apėjimo schemų reguliavimo. Tad raginu atlikti nuolatinę situacijos stebėseną“, – numatoma pataisą rezoliucijai įvardija prof. L. Mažylis.

L.Mažylis pabrėžia, jog Uzbekistanas vis tiek tebėra svarbus ES partneris ir reikia stengtis užtikrinti šaliai visą reikalingą pagalbą, kad ji pagerintų situaciją jautriose politikos srityse ir vykdytų reikalingas reformas. „Galima pasveikinti Uzbekistaną su Tarptautinės darbo organizacijos pranešimu 2022 m., kuriame nurodoma, jog šaliai pavyko panaikinti sisteminių priverstinį darbą ir sistemingą vaikų darbo išnaudojimą 2021 m. medvilnės gamybos sezone. Tai rodytų, kad šalis eina teisingu reformų keliu“, – posėdžio metu kalbėjo politikas ir pridūrė, kad ES turi suteikti pagalbą Uzbekistanui pereinant prie tvaresnių, ekologiškesnių sprendimų bei padėti siekiant įstoti į Pasaulio prekybos organizaciją.

Ragina Europos Komisiją imtis veiksmų dėl sankcijų apėjimo visame Centrinės Azijos regione

EP narys šią savaitę taip pat kreipėsi ir į Europos Komisiją (EK) dėl galimo Centrinės Azijos valstybių tarpininkavimo perpardavinėjant ES sankcionuotas prekes Rusijai. Kaip pastebi europarlamentaras, negalima tikėtis sankcijų Rusijai veiksmingumo, kol nepavyks sureguliuoti galimo sankcijų vengimo pažeidimų. Anot jo, išaugusios prekybos per Vidurio Aziją skaičiai kelia tam tikrų įtarimų tiek dėl per mažos sankcijų įtakos agresorės Rusijos ekonomikai, tiek dėl šio regiono dvišalių santykių su ES.

„Remiantis skirtingais pranešimais, per praėjusius metus Centrinės Azijos šalių prekyba su Rusija išaugo vidutiniškai nuo 60 iki 80 proc. Pavyzdžiui, pagal 2022 m. sausio–spalio mėn. duomenis, Kazachstano įmonės į Rusiją eksportavo elektronikos ir mobiliųjų telefonų už daugiau nei 500 mln. eurų arba 18 kartų daugiau nei per tą patį 2021 m. laikotarpį“, – sunkiai įtikinamą statistiką savo kreipimesi pateikia L. Mažylis. Savo laiške už ES politikos įgyvendinimą atsakingai institucijai europarlamentaras pabrėžia faktus, kurie yra svarbūs faktoriai ir Rusijos karui prieš Ukrainą „Dėl išaugusio dvigubos paskirties produktų eksporto Centrinę Aziją, ES pagamintų komponentų galima rasti Rusijos karinėje įrangoje ir ginkluotėje, naudojamoje kare prieš Ukrainą“, – rašo politikas, kartu nurodydamas, jog galima daryti prielaidą, kad ES pritaikytos Rusijos Federacijai sankcijos yra apeinamos prekybos srautus nukreipiant per trečiasis šalis, įskaitant ir Centinės Azijos valstybes.

L.Mažylis EK prašo pateikti atsakymą, ar ES vykdomoji valdžia pastebėjo prekybos srauto pokyčių, kurie indikuotų jog Centrinės Azijos valstybės sąmoningai perpardavinėja iš ES

importuojamas sankcionuotas prekes Rusijai. Europarlamentaras taip pat domisi, ar Komisija planuoja parengti metodologiją bei atlikti tyrimą, kad galėtų įvertinti kokių mastu prekybos apimčių padidėjimas siejamas su Centrinės Azijos pereinamojo ES produktų į Rusiją veiksmais. Ir tikisi, kad EK įvardins, kokios konkrečios atsako priemonės Komisija taikytų, jeigu būtų patvirtintas Centrinės Azijos šalių tarpininkavimas perpardavinėjant ES sankcionuotas prekes Rusijai.

ES, reaguodama į totalinę Rusijos karą Ukrainoje, šių metų vasario 25 dieną patvirtino jau dešimtąją sankcijų Rusijai paketą. Vos tik pradėjus įgyvendinti pirmąsias sankcijas, jau atsirado spėliojimų, o paskui ir įrodymų dėl sankcijų apeidinėjimo.

